Bijlage 1. Basisbekwaamheden van de pas afgestudeerde leraren kleuteronderwijs als vermeld in artikel 1, eerste lid

1.Transversale basisbekwaamheden

De basisbekwaamheden van de pas afgestudeerde leraren kleuteronderwijs zijn geordend in drie samenhangende bouwstenen: vakinhoud, didactiek en pedagogiek. Ze worden weergegeven in onderdeel 2, 3 en 4 van deze bijlage. In de onderwijspraktijk staan die domeinen echter niet los van elkaar. De startende leraar kleuteronderwijs kan de hieronder opgelijste vakinhoudelijke, didactische en pedagogische kennis en vaardigheden dan ook **geïntegreerd toepassen** in authentieke onderwijscontexten over een langere periode.

Een aantal cruciale aspecten van de drie bouwstenen zijn bovendien sterk verweven met elkaar en daardoor moeilijker te klasseren in een van de drie bouwstenen. Daarom worden ze hier opgenomen als een set **transversale basisbekwaamheden**, die evenwel onderliggend altijd terug te leiden zijn tot twee of meer van de bouwstenen. Ze hebben altijd tot doel het curriculum te realiseren en de leer- en ontwikkelprocessen te maximaliseren.

- T1 De leraar handelt vanuit academisch optimisme en hoge verwachtingen voor zichzelf en voor alle kleuters.

- T2 De leraar kan individueel en samen met collega's reflecteren op het vakinhoudelijk, didactisch en pedagogisch handelen en kan feedback benutten om de onderwijspraktijk te evalueren en doelgericht bij te sturen.

- T3 De leraar werkt als lid van het schoolteam constructief met collega's, andere onderwijsprofessionals, ouders en andere opvoedingspartners samen aan de uitvoering van het schoolbeleid om het curriculum en het leer- en ontwikkelproces van kleuters te realiseren.

- T4 De leraar kan data en wetenschappelijke bronnen raadplegen en analyseren om de inhoud en kwaliteit van de eigen onderwijspraktijk en de professionele ontwikkeling doelgericht bij te sturen.

- T5 De leraar kent het Vlaamse onderwijslandschap, de wettelijke en kwaliteitskaders die daarin gelden, en begrijpt wat ze betekenen voor de klas-, school- en lerarenpraktijk.

2. Vakinhoudelijke basisbekwaamheden

basisbekwaamheden	specificaties
V1 De leraar weet wat een kennisrijk curriculum is, en wat de rol is van een leerplan, methodieken en leermaterialen in het opzetten van een reeks van leeractiviteiten en het creëren van leeromgevingen.	• het belang van kennis voor het leren en de ontwikkeling van vaardigheden • kritisch evalueren van methodieken en leermaterialen ten behoeve van de eigen onderwijspraktijk • het belang van een gebalanceerd kennisrijk curriculum voor de brede ontwikkeling van kleuters, waarbij spel en ontdekking belangrijk zijn • de kenmerken van een kennisrijk curriculum • misconcepties en valkuilen die bestaan rond het begrip 'kennisrijk curriculum' • de definities van en de relatie tussen minimumdoelen, curriculum, leerplan, methodieken en leermaterialen en leeractiviteiten • de eigenschappen van verschillende curriculummodellen, ten minste competentiegerichte curricula en kennisrijke curricula, en de voor- en nadelen ervan
V2 De leraar kent de minimumdoelen, de opbouw ervan, de samenhang tussen de doelen en de doorlopende lijnen naar het lager onderwijs.	• wat een minimumdoel is, hoe een minimumdoel opgebouwd is en wat het belang ervan is • het koppelen van de minimumdoelen aan de brede ontwikkeling van kleuters • de vertaling van de minimumdoelen in de leerplannen
V3 De leraar heeft een grondige kennis van de inhouden die beschreven zijn in de minimumdoelen kleuteronderwijs, en situeert ze binnen de doorlopende leerlijn naar het begin van het lager onderwijs.	• grondige vakinhoudelijke kennis en vaardigheden in alle vakdisciplines binnen de minimumdoelen • veelvoorkomende misconcepties in de kleuterklas en strategieën om correcte begripsvorming te ondersteunen • het leggen van expliciete inhoudelijke verbanden tussen kleuterinhouden en de verdere opbouw en inhoudelijke uitwerking ervan in het eerste leerjaar

V4 De leraar kent het belang en de deelcomponenten van beginnende geletterdheid in de kleuterklas.	• belang van rijke taal en (vak)inhoud voor latere lees- en schrijfvaardigheid
	• deelcomponenten:
	  • mondelinge taalvaardigheid
	  • fonologisch bewustzijn
	  • fonemisch bewustzijn
	  • taalbeschouwing
	  • letterkennis
	  • klank-tekenkoppeling
	  • schrijfvoorbereidende vaardigheden

V5 De leraar kent het belang van (meertalige) taalontwikkeling, hefbomen voor effectief taalonderwijs en taal- en denkstimulerende interactiestrategieën voor kleuters.	• rijke, betekenisvolle taalcontexten
	• de drie kwaliteitsdimensies van rijke taalinput:
	  • interactief
	  • linguïstisch
	  • conceptueel

V6 De leraar kent het belang en de deelcomponenten van wiskunde in de kleuterklas.	• het belang van wiskunde in het dagelijkse leven • tellen, getalbegrip, meten, ruimtelijk oriëntatie, vergelijken en herkennen van patronen als fundament voor wiskunde • de kennis om spel en materialen in te zetten om die concepten concreet te maken
V7 De leraar kent het belang van grove en fijne motorische ontwikkeling en lichaamsbewustzijn bij kleuters.	• evenwicht, coördinatie, ruimtelijke oriëntatie, lichaamsbesef, bewegingsplanning en controle, basisbewegingen • grove en fijne motorische ontwikkeling als fundament voor de algemene ontwikkeling

3. Didactische basisbekwaamheden

kennis over effectief onderwijzen en onderwijs evalueren	

D1 De leraar kent drie leertheorieën inclusief de empirische basis en kritieken daarop, de inzichten voor het leerproces en de vertaalslag naar de klas- en schoolpraktijk.	• ten minste de volgende leertheorieën en de vertaalslag ervan naar de context van kleuteronderwijs:
	  • behaviorisme
	  • cognitivisme
	  • sociaal constructivisme

D2 De leraar kent de specifieke kenmerken van het leer- en ontwikkelproces bij kleuters.	het belang van actieve sturing, rijke ervaringen, verbeelding, spel en interactie bij het ontwerpen van leeractiviteiten en leeromgevingen

D3 De leraar kent de algemene didactische principes, leerstrategieën en werkvormen die effectief zijn voor het leren van kleuters.	• minstens de volgende algemene didactische principes:
	  • voorkennis activeren
	  • leerdoel expliciteren
	  • verbaal en non-verbaal combineren
	  • modelen
	  • scaffolden
	  • actieve verwerking
	  • controle van begrip
	  • feedback geven
	  • zelfregulerend leren aanleren en stimuleren
	  • verhalen vertellen
	  • onderzoekend handelen
	• minstens de volgende leerstrategieën:
	  • spel als kernstrategie
	  • herhalen en gespreid oefenen
	  • herhalen en actief ophalen uit geheugen
	  • herhalen en afwisseling in oefentypes

	• het belang van automatiseren
	• het belang van het benutten van taalkansen in alle lessen, gebruikmakend van de hefbomen voor effectief taalonderwijs
	• minstens de volgende werkvormen:
	  • directe instructie
	  • thematisch werken
	  • coöperatief leren
	  • interactief voorlezen
	• educare
	• routines inzetten voor rijke interacties

effectief onderwijzen	

D4 De leraar plant een reeks van leeractiviteiten die opbouwt naar het bereiken van specifieke doelen van het leerplan.	• het ontwerpen van een reeks (thematische) leeractiviteiten met duidelijke inhoudelijke doelen, afgestemd op de beginsituatie van kleuters
	• stappen/aandachtspunten in het ontwikkelen van een effectieve reeks leeractiviteiten:
	  • kennen van de beginsituatie van kleuters
	  • aanpassen van de reeks leeractiviteiten op de beginsituatie van kleuters
	  • bepalen van inhoudelijke leerdoelen.
	  • logisch opbouwen van de leeractiviteiten naar de leerdoelen toe.
	  • evalueren tijdens en na afloop van reeks leeractiviteiten
	  • achterwaarts curriculumontwerp (‘backwards design’)
	  • het belang van grote ideeën
	• het belang van logische opbouw en herhaling zodat kleuters kennis verdiepen en uitbreiden
	• integratie van de minimumdoelen in kennisrijke kleuterthema’s binnen betekenisvolle contexten
	• het belang van het verbinden van kennis aan vaardigheden binnen een reeks van leeractiviteiten
	• het belang van samenhang tussen curriculum, didactiek, pedagogiek en observatie/evaluatie

D5 De leraar ontwerpt een doelgerichte (thematische) leeractiviteit in een reeks op basis van algemene didactische principes en leerstrategieën.	• het belang van constructive alignment • het belang van differentiatie en de verschillende vormen daarvan (convergent en divergent)
D6 De leraar past effectieve didactische principes doelgericht en beredeneerd toe in de kleuterklas.	Zie D3.
D7 De leraar past in leeractiviteiten effectieve vakdidactische en geïntegreerde aanpakken, strategieën en werkvormen toe, afgestemd op de inhoud, de inhoudsstructuur, de epistemologie van de vakdiscipline en op de beginsituatie van kleuters.	
D8 De leraar stimuleert de ontwikkeling van executieve functies en zelfregulerende vaardigheden bij kleuters.	
effect van onderwijs evalueren	

D9 De leraar gebruikt en ontwikkelt observatie- en evaluatiemethodieken doelgericht en kwaliteitsvol om zicht te krijgen op het leer- en ontwikkelproces van kleuters en om de didactische aanpak bij te sturen.	• doelgerichte en herhaalde observatie en evaluatie en bijbehorende rapportering
	• het afnemen van een gestandaardiseerde test
	• effectieve interventies, waaronder:
	  • remediëren na afloop van de leeractiviteit
	  • preteachen bij een volgende leeractiviteit
	  • verrijking in hoeken

D10 De leraar geeft gerichte feedback en zet effectieve interventies voor, tijdens en na de leeractiviteit doelgericht in om het leer- en ontwikkelproces van kleuters bij te sturen en te versterken.	• effectieve verwerking en monitoring van het leerproces tijdens de leeractiviteit • effectieve feedback die aangepast is aan de beginsituatie van de kleuters tijdens en na de leeractiviteit, waaronder feedback op inhoud, proces, zelfregulatie

4. Pedagogische basisbekwaamheden

kennis over pedagogiek (opvoeden, ontwikkeling en vorming)	

P1 De leraar kent pedagogische theorieën, wijsgerige-historische kaders en opvattingen over opvoeding en onderwijs.	• motivatietheorieën
	• hechting
	• kennis over verschillende opvoedstijlen
	• de ontwikkeling van verschillende onderwijsconcepten:
	  • conventioneel onderwijs
	  • methodeonderwijs
	• opvattingen over het doel van onderwijs

P2 De leraar weet wat een goede relatie met kleuters inhoudt en dat die relatie ontwikkelbaar en asymmetrisch is.	• de kenmerken van de theorie van interpersoonlijke relatie
P3 De leraar kent het ontwikkelingsverloop en alle ontwikkelingsgebieden van kinderen van 0 tot 10 jaar.	• Kinderen vertonen een non-lineair ontwikkelingsverloop met plotse faseovergangen (sprongen) en regressie. • Het tempo waarin die ontwikkeling plaatsvindt, kan verschillen tussen kinderen. • kennis van leer- en ontwikkelingsproblemen

P4 De leraar kent de rol van een constructieve samenwerking met ouders en andere opvoedingspartners.	• het belang van:
	  • formele en informele oudercommunicatie, positieve dialoog over leren en ontwikkeling
	  • wederzijds vertrouwen
	  • deontologie, ethiek en discretie in omgang met ouders
	  • ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie, partnerschap in functie van leren en welbevinden
	  • drempels voor ouderbetrokkenheid

pedagogisch handelen	

P5 De leraar creëert een positief, veilig en stimulerend klasklimaat.	• met aandacht voor:
	  • kleuter-kleuterrelaties, waaronder preventie van en interventie bij pesten
	  • asymmetrische leerkracht-kleuterrelatie
	  • groepsdynamische processen
	  • relaties opbouwen in diverse contexten: diversiteitsresponsief lesgeven
	  • gevoel van verbondenheid
	  • educare

P6 De leraar creëert een inclusieve leeromgeving waar iedereen tot leren komt.	• De leraar houdt daarbij rekening met:
	  • een inclusieve benadering van diversiteit
	  • de ontwikkeling van leerlingen die opgroeien in schaarste en kwetsbare contexten
	  • het continuüm van zorg
	  • gelijke onderwijskansen
	  • handelingsgericht werken
	  • de invloed van het eigen referentiekader op interacties met kleuters met verschillende achtergronden
	  • mogelijke verschillen tussen de thuis- en schoolcultuur.

klasmanagement	

P7 De leraar weet wat klasmanagement omvat, kent het belang ervan voor het leren en herkent verschillende processen die bijdragen aan een adequaat klasmanagement.	• het belang van een effectief samenspel tussen:
	  • proactief klasmanagement
	  • reactief klasmanagement
	  • het klas- en schoolniveau
	• het belang van het begrijpen van bepaald gedrag om adequaat en doelgericht te handelen

P8 De leraar hanteert duidelijke regels en routines en richt de klas en de leertijd doelgericht en efficiënt in.	• het belang van het expliciet aanleren en consequent toepassen van duidelijke regels en routines in de klas en in de bredere schoolcontext • de invloed van routines op onder andere taakgerichtheid en de cognitieve belasting van kleuters • strategieën om gedragsroutines te integreren • de rol van duidelijke regels en routines in het maximaliseren van leertijd • het belang van klasschikking en het inrichten van de hoeken op de betrokkenheid en het leren van kleuters • de afstemming van de klasschikking op de instructie- en werkvorm

P9 De leraar reageert adequaat en proportioneel op gedrag van kleuters.	• adequate en proportionele reactie:
	  • het belang van het bekrachtigen van gewenst gedrag
	  • strategieën om proportioneel te reageren
	• vormen van gedragscontrole:
	  • externe gedragscontrole
	  • interne gedragscontrole
	  • interpersoonlijke benadering

	• het belang van een schoolbrede aanpak en de consequente toepassing ervan

Gezien om gevoegd te worden bij het besluit van de Vlaamse Regering tot bepaling van de basisbekwaamheden van de pas afgestudeerde leraren kleuter- en lager onderwijs en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 juni 2018 betreffende de basiscompetenties van de leraren.

Brussel, … (datum).

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Matthias DIEPENDAELE

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk,

Zuhal DEMIR